

ANALÝZA NÁZORŮ ODBORNÉ VEŘEJNOSTI PRO TVORBU KOMUNIKAČNÍCH STRATEGIÍ A LEGISLATIVNÍCH ZMĚN V PŘÍPADĚ ROZSÁHLÝCH POŠKOZENÍ LESŮ V ČESKÉ REPUBLICCE

ANALYSIS OF EXPERTS' OPINIONS ABOUT THE FORMATION OF MODEL COMMUNICATION STRATEGIES AND LEGISLATIVE CHANGES IN THE CASE OF LARGE-SCALE FOREST DAMAGE IN THE CZECH REPUBLIC

RADIM LÖWE¹⁾✉ - MONIKA LÖWE¹⁾ - JANA STACHOVÁ²⁾ - DANIEL ČERMÁK²⁾ - ALEŠ ERBER¹⁾ - MAREK TURČÁNÍ¹⁾

¹⁾Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Kamýcká 129, 165 00 Praha 6 - Suchdol, Czech Republic

²⁾Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, Czech Republic

✉ e-mail: lowe@fld.czu.cz

ABSTRACT

There has been a significant change of conditions in forestry in the last few years, mainly due to the bark beetle calamity, climate change and the changing social order to provide various forest functions in the Czech Republic. This research aimed to find out the opinion of the professional public on current topics related to the calamity situation in the forests. Our work found out the opinions of the professional public using two questionnaires distributed by e-mail. The questions were focused on legislative changes in forestry, communication of state forest administration, the use of Czech wood and wooden constructions. Results showed that a majority of respondents were convinced of the need to reduce the share of Norway spruce in Czech forests. Respondents also commented positively on the future emergence of payments for forest ecosystem services, and preferred constructions with a significant proportion of wood by public contracting authorities. The results provide valuable information for the creation of communication strategies in forestry. For the purposes of Ministry of Agriculture, the results can be used as a feedback on the legislative changes made so far in relation to the bark beetle calamity and in creating proposals for further changes.

[For more information see Summary at the end of the article.](#)

Klíčová slova: kůrovcová kalamita; státní správa; odborná veřejnost; vlastníci a správci lesů; dotazník

Key words: bark beetle outbreak; public administration; professional public; forest owners and managers; questionnaire

ÚVOD

Stav lesů v České republice a hospodaření v nich byly několik posledních desetiletí na celonárodní úrovni relativně stabilní. Velkoplošné poškození lesů se v jednotlivých letech vyskytovalo nepravidelně a nekontinuálně, příčinami často byly jednorázové vlivy jako regionální přemnožení biotických škůdců či extrémní klimatické jevy. Příkladem může být orkán Kyrill z roku 2007, který poškodil české lesy a vytěženo tak muselo být více než 12 mil. m³ polomové hmoty (LIŠKA, TUMA 2008). Situace v českých lesích se však významně změnila po roce 2014, kdy v republice začalo velkoplošné poškození smrkových lesů kůrovcovou kalamitou (MZE 2017). Rok 2015 byl klimaticky extrémní, s vysokými teplotami a nízkými srážkami. Velkoplošné chřadnutí a odumírání lesních porostů se však netýká v současné době pouze smrku ztepilého (*Picea abies*), ale i borovice lesní (*Pinus sylvestris*)

(VEJPUŠTKOVÁ et al. 2020). Postupující klimatická změna znásobuje vliv různých disturbančních činitelů způsobujících rozsáhlá poškození lesů. Ekosystémové služby a generování ekonomických hodnot lesů jsou tak stále více ohrožovány (HLÁSNÝ et al. 2019).

Současný management disturbancí často spočívá v ad hoc reakcích, které postrádají vědecké základy a nedostatečně respektují postoje různých dotčených stran. Z toho vyplývá narůstající riziko různých společenských konfliktů souvisejících s různými postoji k roli přirozených disturbancí a jejich managementu (HLÁSNÝ et al. 2019). V reakci na tyto poznatky a změny vnímání lesnictví po těchto velkoplošných poškozeních lesů se jeví jako nezbytné disponovat na národní úrovni modelovými komunikačními strategiemi, které zabezpečí optimalizaci primárních komunikačních cílů lesnického sektoru. V minulosti pro podmínky českého lesnictví samozřejmě byly řešeny

různé projekty zabývající se komunikací. Komunikační strategie pro vzdělávání a komunikaci v lesnictví vznikla např. jako výsledek projektu FAO, realizovaného v letech 2003–2004 a zaměřeného na zlepšení komunikace mezi lesníky, vlastníky lesů a ostatní veřejností [1]. Nicméně vzhledem k významné změně podmínek v lesnictví, jako je např. kůrovcová kalamita, klimatická změna, měnící se společenská objednávka na poskytování různých funkcí lesů, je nezbytné vznikem nových komunikačních strategií na tyto změny reagovat. Jako základ pro přípravu nových strategií mohou být využity již publikované strategie a informace ze sociologických průzkumů (PREGERNIG 2001; MÜLLER 2011; EDWARDS et al. 2012; KRAJHANZL et al. 2015, 2018; STACHOVÁ 2018, 2021; HLÁSNÝ et al. 2019; STACHOVÁ, ČERMÁK 2020; ŠODKOVÁ et al. 2020). Komunikační strategie pro současnou extrémní kalamitní situaci pomohou vytvářet lepší obraz lesnictví, a to nejen v samotné lesnické komunitě a státní správě lesů, ale hlavně u široké veřejnosti.

S lesnickou komunikační strategií je také úzce spojeno samotné hospodaření v lesích. Její cíle je nezbytné promítat i do samotného lesnického managementu. Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035, která byla přijata v ČR v únoru 2020, reaguje na mimořádně závažnou situaci v lesním hospodářství dominantně způsobenou rychle se měnícími podmínkami prostředí, které se vyznačují povětrnostními extrémy, především vysokými teplotami, suchem, nevyrovnaným průběhem srážek a bořivými větry (MZE 2020). Současné lesnické hospodaření by tak mělo být v souladu s dlouhodobými cíli Koncepce a mělo by využívat aktuální vědecké poznatky. To platí i pro úpravy legislativy, které se týkají lesnicko-dřevařského sektoru.

Z důvodu velmi rychlého postupu kůrovcové kalamity v posledních letech, a tím i ztráty ekonomické stability subjektů hospodařících v lesích, jsme byli svědky i početných legislativních změn, které na tuto situaci reagovaly. Jako příklad lze uvést novelizaci lesního zákona na podzim roku 2019 (č. 314/2019 Sb.), vydávání opatření obecné povahy a poskytování finančních příspěvků na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity. Vzhledem k předchozímu poměrně stabilnímu stavu českých lesů nebylo nutné přijímat legislativní změny v takové časové tísni. Systém přijímání legislativních opatření proto nebyl nastaven tak pružně, jak by lesnický provoz s ohledem na mimořádný výskyt kalamitních situací potřeboval. Rychlému předložení návrhů na legislativní úpravy často neprospěl ani nejednotný názor odborné lesnické veřejnosti na některé otázky týkající se změny hospodaření v lesích s ohledem na klimatickou změnu a využívání dřeva. Vytvoření aktuální komunikační strategie v lesnictví propojující komunikaci státní správy, odborné veřejnosti, akademické sféry a široké veřejnosti by tak bylo prospěšné i ve vztahu k rychlejší reakci při předkládání konkrétních návrhů legislativních změn.

Pro vytvoření nových komunikačních strategií v lesnictví, reagujících na současné turbulentní změny, a vytvoření vhodného prostředí pro tvorbu návrhů legislativních změn je potřeba znát názory odborné veřejnosti působící v lesnicko-dřevařském sektoru. Cílem našeho výzkumu bylo provést anonymní průzkum v řadách odborné veřejnosti (státní správa lesů, vlastníci a správci lesů, dřevozpracující průmysl atd.), a získat tak cenné informace nejen pro tvorbu komunikačních strategií v lesnictví, ale také pro potřeby Ministerstva zemědělství při zpětné vazbě k dosud provedeným legislativním úpravám ve vztahu ke kůrovcové kalamitě a při tvorbě dalších legislativních změn.

Uvedené problematice se od začátku roku 2019 věnuje projekt NAZV „Zefektivnění komunikace, monitoringu a managementu při řešení kalamitních situací v lesích jako podklad pro optimalizaci rozhodování státní správy“, v rámci kterého bylo postupně zorganizováno několik workshopů, přípravných průzkumů a konferencí. Impulsem pro realizaci a zaměření tohoto průzkumu, v našem případě realizovaného formou online dotazníkových šetření, byly dvě odborné konference, které se uskutečnily v rámci uvedeného projektu na „půdě“ Fakulty

lesnické a dřevařské ČZU v Praze (z důvodu nepříznivé epidemiologické situace v ČR proběhly v online prostředí za využití platformy MS Teams). První z nich proběhla dne 19. listopadu 2020 a byla zaměřena na legislativní změny pro kalamitní situace uvnitř lesnického sektoru, druhá proběhla dne 3. prosince 2020 a soustředila se na to, co nám ukázala kůrovcová kalamita a v čem vidíme budoucnost českého dřeva.

MATERIÁL A METODIKA

Datové zdroje

Data použitá v následujících analýzách byla získána pomocí dvou online dotazníkových šetření, která proběhla v listopadu a prosinci 2020. Ke sběru dat byla využita online platforma Survio. Odkaz na vyplnění dotazníku byl šířen pouze prostřednictvím e-mailu k osloveným respondentům a nebyl nikde veřejně dostupný, abychom zamezili jeho vyplnění někým mimo cílovou skupinu respondentů.

Obě dotazníková šetření se soustředila na respondenty z řad odborné veřejnosti. První z dotazníků, zaměřený na legislativní problematiku, byl rozeslán na celkem 240 e-mailových kontaktů pracovníků orgánů státní správy lesů, zahrnující vedoucí zaměstnance sekce lesního hospodářství Ministerstva zemědělství ČR a vedoucí zaměstnance příslušných odborů spravujících lesní hospodářství na jednotlivých krajských úřadech a obcích s rozšířenou působností (ORP). Dále byl dotazník prostřednictvím FLD ČZU rozeslán na významné lesnické instituce a subjekty a o distribuci odkazu svým členům byly požádány další organizace, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL), Česká lesnická společnost (ČLS), společnost Pro Silva Bohemica (PSB) a Asociace soukromého zemědělství (ASZ). Díky ochotě těchto spolků tak bylo osloveno dalších 1310 osob. Celkem byl první dotazník prokazatelně odeslán na 1550 e-mailových kontaktů.

K rozeslání druhého dotazníku, zaměřeného na využití českého dřeva, byla využita stejná databáze e-mailových kontaktů jako u prvního. Vzhledem k tomu, že druhý dotazník byl doplněn o problematiku související s dřevozpracujícím sektorem, byla původní databáze rozšířena o 145 e-mailových kontaktů na dřevařské instituce, spolky a dřevozpracující subjekty. Záměrem bylo také získat názor zástupců organizací pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny, proto byly s žádostí o rozeslání dotazníku osloveny všechny národní parky a Agentura ochrany přírody a krajiny. Žádosti však vyhověl pouze Národní park Šumava, který dotazník rozeslal svým 91 zaměstnancům. Celkem byl druhý dotazník rozeslán na celkem 1786 e-mailových kontaktů.

Z uvedeného popisu je zřejmé, že výběr vzorku probíhal tzv. samovýběrem, který je vhodný využít v situacích, kdy nemáme k dispozici oporu výběru. Zároveň jsme v rámci tohoto výzkumu byli motivováni snahou oslovit co nejširší publikum z řad odborné veřejnosti. Můžeme konstatovat, že naše snaha byla relativně úspěšná, neboť na první dotazník nám odpovědělo 13,5 % z oslovených respondentů a na druhý 13,7 %. Uvedené hodnoty představují solidní návratnost odpovědí u tohoto typu výzkumu. Při zkoumání odpovědí jsme neodhalili žádné systematické zkreslení, které by mohlo ovlivnit věrohodnost výzkumu.

Zaměření dotazníků

Struktura dotazníků byla vytvořena na základě předběžných průzkumů názorů veřejnosti z let 2019 a 2020, a to jak v oblastech rozvinuté kůrovcové kalamity, tak i v regionech, kde kalamita v té době nebyla zaznamenána. První dotazníkové šetření bylo zaměřeno na percepci legislativních změn uvnitř lesnického sektoru, a to jak na vnímání již přijatých změn, tak na zjištění názorů využitelných při sestavení návrhů dalších potřebných úprav v tomto sektoru. Otázky byly také zamě-

řeny na získání poznatků o vnímání komunikace orgánů státní správy lesů, a to jak samotnými pracovníky státní správy, tak vlastníky lesů, správci lesů a odbornými lesními hospodáři. Úvodní otázka dotazníku sloužila k rozlišení, do které skupiny respondent patří: (i) státní správa, (ii) vlastníci lesů, správce lesů, OLH apod. Další otázky v dotazníku byly následně diferenciovány podle příslušnosti respondenta k dané odborné skupině, celkem tento dotazník obsahoval 9, respektive 13 otázek. Konkrétní znění otázek je uvedeno v tab. 1–3.

Druhé dotazníkové šetření bylo zaměřeno na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky. Cílem bylo analyzovat názory na otázky týkající se využití dřeva z kůrovcové kalamity, rozvoj dřevostaveb, propagaci využití dřeva z českých lesů v ČR, ponechání určitého množství suchých stromů samovolnému rozpadu apod. Úvodní otázka dotazníku sloužila k rozlišení, do které skupiny respondent patří: (i) státní správa, (ii) správci a vlastníci lesů, (iii) dřevařství a dřevozpracující průmysl, (iv) zástupci organizací pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny. Dotazník obsahoval celkem 15 otázek, konkrétní znění otázek je uvedeno v tab. 4. Obsah jednotlivých dotazníků byl diskutován se sociology.

Zpracování a analýza dat

Pro tvorbu dotazníků a následné snadné zpracování dat byla využita online platforma Survio, jejíž součástí jsou i nástroje na distribuci a kompletní analýzu odpovědí z dotazníků. Tato platforma umožňuje snadné grafické prohlížení dat, zároveň však i vygenerování primárních dat v podobě souboru .xlsx. Soubory primárních dat byly následně zpracovávány a vyhodnocovány v tabulkovém procesoru MS Excel. V tomto prostředí byly také vytvářeny tabulky a grafické vyjádření dat.

VÝSLEDKY

Dotazník na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů

Na otázky odpovědělo 210 respondentů, do odborné skupiny (i) státní správa se zařadilo 34 (16,2 %) respondentů a do odborné skupiny (ii) vlastníci lesů, správci lesů, OLH apod. 176 (83,8 %) respondentů. Vyhodnocení jednotlivých otázek je uvedeno v tab. 1–3.

Dotazník na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky

Na otázky odpovědělo 245 respondentů. Do odborné skupiny (i) správci a vlastníci lesů se zařadilo 177 (72,2 %) respondentů, do skupiny (ii) dřevařství a dřevozpracující průmysl 15 (6,1 %) respondentů, do skupiny (iii) zástupci organizací pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny 17 (6,9 %) respondentů a do skupiny (iv) státní správa 36 (14,7 %) respondentů. Vyhodnocení jednotlivých otázek je uvedeno v tab. 4.

DISKUSE

Dotazník na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů

Prezentované výsledky se primárně opírají o dotazníky z druhé poloviny roku 2020, u jejich přípravy byly významně zohledněny poznatky získané dotazníkovými šetřeními v kalamitních oblastech v letech 2019 i 2020.

Více než polovina respondentů z řad státní správy se domnívá, že přenos informací o aktuálních legislativních změnách ze strany Minis-

terstva zemědělství (MZe) na nižší úroveň státní správy probíhá, ale není dostatečně rychlý. Zde je však nutné zmínit, že pojem dostatečně rychlý nemusí být vnímán každým respondentem stejně. MZe již od roku 2015 v rámci interní komunikace využívá jako informační kanál newsletter, kterým předává zaměstnancům státní správy lesů aktuální informace o legislativních změnách. Je však možné, že jeho frekvence distribuce nereflektovala dostatečně turbulentnější změny, které byly způsobeny kůrovcovou kalamitou, oproti předchozímu běžnému stavu. To vše mohlo být ovlivněno i nedostatečnými kapacitami zaměstnanců, kteří se intenzivně věnovali administrativě spojené s kůrovcovou kalamitou a nezbyval jim dostatek času na kvalitní a rychlý přenos informací na nižší stupně státní správy.

Také respondenti z řad vlastníků lesů, správců lesů a odborných lesních hospodářů nevnímali přenos informací o aktuálních legislativních změnách ze strany státní správy lesů jako bezproblémový. Téměř třetina respondentů registrovala, že přenos probíhá, ale není dostatečně rychlý. A více než 44 % respondentů odpovědělo, že přenos informací nejen že není rychlý, ale ani dostatečně neprobíhá. I v této odpovědi je však nutné upozornit na možnou subjektivitu respondentů v rámci interpretace pojmu „dostatečně rychlý“, navíc není překvapivé, že lidé vně státní správy jsou vůči ní kritičtější. Vnímání nedostatečné rychlosti a přenosu informací o aktuálních legislativních změnách se zřejmě projevilo i v tom, že téměř třetina respondentů nebyla spokojena s fungováním státní správy. Tyto výsledky tak mohou posloužit státnímu sektoru k analýze, proč tomu tak je a zda jsou v této náročné době kůrovcové kalamity jednotlivé úrovně státní správy dostatečně personálně zabezpečeny. Poukazují také jednoznačně na nutnost tvorby komunikační strategie pro současnou extrémní kalamitní situaci. Na neúspěšnou komunikaci v lesnictví poukazovaly již výsledky výzkumu vnímání lesnictví českou veřejností z roku 2009 (RIEDL 2010).

Zajímavé výsledky poskytly i odpovědi na otázku využívaných zdrojů pro získávání informací o aktuálních legislativních změnách a opatřeních obecné povahy. Webové stránky MZe jsou pro téměř 60 % respondentů zdrojem těchto informací a pro více než čtvrtinu respondentů dokonce primárním zdrojem. Tyto výsledky tak zdůrazňují potřebu kvalitní správy a aktuálnosti tohoto oficiálního webu MZe. Dalším z důležitých zdrojů informací jsou webové stránky Silvarium a různá školení a semináře. Velké množství seminářů je organizováno například Českou lesnickou společností (ČLS). Téměř čtvrtina respondentů získává informace z e-mailu od orgánu státní správy lesů a více než 15 % respondentů elektronickou poštu využívá dokonce jako primární zdroj informací. To znamená, že část odborné veřejnosti je nutné aktivně státní správou oslovovat a informace jim předkládat. Je také možné, že tuto volbu zaškrtnli i respondenti, kteří využívají e-mailovou možnost odběru novinek z webových stránek MZe. Z odpovědí respondentů, kteří zvolili odpověď „jiné“, bylo nejčastěji zmiňováno čerpání informací od Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL), od zaměstnavatelů, z různých profesních i nevládních organizací a z masmédií. Posílení významu poradenství a osvěty je akcentováno v jednom z dlouhodobých cílů Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035. Kvalitní přenos informací má být do budoucna zajištěn vytvořením komplexní informační platformy pro odbornou i laickou veřejnost, realizací pravidelných cyklů online odborných přednášek a podporou venkovních seminářů o trvale udržitelném hospodaření v lesích (MZE 2021).

Jednoznačný výsledek byl zjištěn u otázky zaměřené na zastoupení smrku v českých lesích. Na tuto otázku měla skupina respondentů z řad státní správy i vlastníků a správců lesů téměř stejný pohled. Pouze 8 % respondentů by si přálo zachovat zastoupení smrku ztepilého na úrovni, jako tomu bylo do roku 2014 (tj. cca 51 %). Třetina všech respondentů by podíl smrku snížila na 36,5 % a pětina ještě výrazněji, na 25–30 %.

Tab. 1.

Vyhodnocení otázky pro skupinu respondentů státní správy lesů v dotazníku na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů

Evaluation of the question for the group of state forest administration respondents in the questionnaire on legislative changes within the forestry sector and communication of state forest administration authorities

Domníváte se, že přenos informací o aktuálních legislativních změnách je ze strany MZe na nižší úrovně státní správy dostatečně rychlý?/

Do you think that the information transfer on current legislative changes by the Ministry of Agriculture to lower levels of state administration is fast enough?

Možnosti odpovědí/Answer options	Státní správa/State administration	
	N	Podíl/Share
Ano, přenos je rychlý a informovanost dostatečná/Yes, the transfer is fast and the information is sufficient	8	23,5 %
Přenos probíhá, ale není rychlý /The transfer is in progress but not fast	19	55,9 %
Ne, rozhodně není rychlý a ani dostatečně neprobíhá/No, it's definitely not fast and it's not going well enough	7	20,6 %

Tab. 2.

Vyhodnocení otázek pro skupinu respondentů z řad vlastníků lesů, správců lesů, OLH apod. v dotazníku na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů

Evaluation of questions for the group of forest managers and owners respondents in the questionnaire on legislative changes within the forestry sector and communication of state forest administration authorities

Domníváte se, že přenos informací o aktuálních legislativních změnách je ze strany státní správy k vlastníkům a správcům lesů dostatečně rychlý?/

Do you think that the information transfer on current legislative changes from the state administration to forest owners and managers is fast enough?

Možnosti odpovědí/Answer options	Vlastníci lesů, správci lesů, OLH apod./ Forest managers and owners etc.	
	N	Podíl/Share
Ano, přenos je rychlý a informovanost dostatečná/Yes, the transfer is fast and the information is sufficient	20	11,4 %
Přenos probíhá, ale není rychlý/The transfer is in progress but not fast	54	30,7 %
Ne, rozhodně není rychlý a ani dostatečně neprobíhá/ No, it's definitely not fast and it's not going well enough	78	44,3 %
Nemohu posoudit/I cannot judge	24	13,6 %

Jste spokojen/a s fungováním státní správy?/Are you satisfied with the functioning of the state administration?

Ano/Yes	28	15,9 %
Částečně/Partly	97	55,1 %
Ne/No	51	29,0 %

Jaký je pro vás primární zdroj pro získávání informací o aktuálních legislativních změnách a opatřeních obecné povahy?

What is the primary source for you to obtain information on current legislative changes and measures?		
Webové stránky MZe/Ministry of Agriculture website	45	25,6 %
Webové stránky Silvarium/Silvarium website	40	22,7 %
E-mail od orgánu státní správy lesů (OSSL)/E-mail from the state forest administration	27	15,3 %
Školení a semináře/Training and seminars	27	15,3 %
Jiný.../Other...	37	21,0 %

Označte všechny zdroje, ze kterých čerpáte informace o aktuálních legislativních změnách a opatřeních obecné povahy/
Mark all sources from which you obtain information on current legislative changes and measures

Webové stránky MZe/Ministry of Agriculture website	104	59,1 %
Webové stránky Silvarium/Silvarium website	68	38,6 %
Email od orgánu státní správy lesů (OSSL)/E-mail from the state forest administration	41	23,3 %
Školení a semináře/Trainings and workshops	64	36,4 %
Jiný.../Other...	42	23,9 %

Tab. 3.

Vyhodnocení otázek pro obě skupiny respondentů, tj. (i) státní správa lesů a (ii) vlastníci lesů, správci lesů, OLH apod. v dotazníku na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů
 Evaluation of questions for both groups of respondents, i.e. (i) state forest administration and (ii) forest managers and owners in the questionnaire on legislative changes within the forestry sector and communication of state forest administration authorities

**Chci, aby byl v ČR pěstován smrk ztepilý v takovém zastoupení, jak tomu bylo do roku 2014/
 I want Norway spruce to be grown in such a proportion in Czech forests as it was until 2014**

Možnosti odpovědí/Answer options	Státní správa/ State administration		Vlastníci lesů, správci lesů, OLH apod./Forest managers and owners etc.		CELKEM/TOTAL	
	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share
Ano (podíl cca 51 % z celkové porostní plochy)/ Yes (proportion of about 51% of the total forest land)	3	8,8 %	14	8,0 %	17	8,1 %
Ne, snížit podíl smrku na 45 %/No, reduce the proportion of spruce to 45%	7	20,6 %	33	18,8 %	40	19,0 %
Ne, snížit podíl smrku na doporučených 36,5 %/ No, reduce the proportion of spruce to the recommended 36.5%	12	35,3 %	56	31,8 %	68	32,4 %
Ne, snížit podíl smrku na 25–30 %/ No, reduce the proportion of spruce to 25–30%	6	17,6 %	36	20,5 %	42	20,0 %
Ne, snížit podíl smrku na podíl jeho přirozeného zastoupení, tj. 11 %/ No, reduce the share of spruce to its natural proportion, i.e. 11%	6	17,6 %	24	13,6 %	30	14,3 %
Nevím/I don't know	0	0,0 %	13	7,4 %	13	6,2 %

**Jste přesvědčen/a, že vydaná opatření obecné povahy (OOP) fungují?/
 Are you convinced that the issued measures of a general validity (OOP) work?**

Ano/Yes	8	23,5 %	12	6,8 %	20	9,5 %
Částečně/Partly	17	50,0 %	106	60,2 %	123	58,6 %
Ne/No	5	14,7 %	31	17,6 %	36	17,1 %
Nemohu posoudit / I cannot judge	4	11,8 %	27	15,3 %	31	14,8 %

**Jste přesvědčen/a, že se opatření obecné povahy v lesnickém provozu využívají?/
 Are you convinced that measures of a general validity are used in forest practice?**

Ano / Yes	14	41,2 %	36	20,5 %	50	23,8 %
Částečně/Partly	14	41,2 %	105	59,7 %	119	56,7 %
Ne/No	2	5,9 %	12	6,8 %	14	6,7 %
Nemohu posoudit/I cannot judge	4	11,8 %	23	13,1 %	27	12,9 %

**Jste přesvědčen/a, že novela zákona o lesích z podzimu 2019 byla prospěšná?/
 Are you convinced that the amendment to the Forest Act N. 289/1995 from Autumn 2019 was beneficial?**

Ano/Yes	8	23,5 %	23	13,1 %	31	14,8 %
Částečně/Partly	21	61,8 %	97	55,1 %	118	56,2 %
Ne/No	2	5,9 %	22	12,5 %	24	11,4 %
Nevím/I don't know	3	8,8 %	34	19,3 %	37	17,6 %

Domníváte se, že je potřeba připravit nový zákon o lesích?/Do you think that a new Forests Act should be prepared?

Ano/Yes	14	41,2 %	119	67,6 %	133	63,3 %
Ne/No	14	41,2 %	26	14,8 %	40	19,0 %
Nevím/I don't know	6	17,6 %	28	15,9 %	34	16,2 %
Jiná... /Other...	0	0,0 %	3	1,7 %	3	1,4 %

Domníváte se, že je potřeba pokračovat v poskytování dotačních titulů subjektům v lesním hospodářství v míře, jak tomu bylo poslední 2 roky?/Do you think that it is necessary to continue providing state subsidy titles to forestry entities to the same extent as it was in the last 2 years?

Ano/Yes	22	64,7 %	101	57,4 %	123	58,6 %
Částečně/Partly	7	20,6 %	34	19,3 %	41	19,5 %
Ne/No	5	14,7 %	33	18,8 %	38	18,1 %
Nevím/I don't know	0	0,0 %	8	4,5 %	8	3,8 %

Tab. 3. – pokračování

Vyhodnocení otázek pro obě skupiny respondentů, tj. (i) státní správa lesů a (ii) vlastníci lesů, správci lesů, OLH apod. v dotazníku na legislativní změny uvnitř lesnického sektoru a komunikaci orgánů státní správy lesů

Evaluation of questions for both groups of respondents, i.e. (i) state forest administration and (ii) forest managers and owners in the questionnaire on legislative changes within the forestry sector and communication of state forest administration authorities

Domníváte se, že Ministerstvo zemědělství ČR postupuje pružně v předkládání návrhů změn legislativy související s kalamitní situací v lesích?/Do you think that the Ministry of Agriculture of the Czech Republic is flexible when submitting proposals for legislative changes related to the forest disasters?

Ano/Yes	4	11,8 %	10	5,7 %	14	6,7 %
Částečně/Partly	14	41,2 %	46	26,1 %	60	28,6 %
Ne/No	14	41,2 %	111	63,1 %	125	59,5 %
Nevím/I don't know	2	5,9 %	9	5,1 %	11	5,2 %

Myslíte si, že finanční příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity, určené jako kompenzace za těžbu vzniklou z důvodu napadení stromů kůrovcem, jsou nastaveny: (a) v adekvátní výši?/Do you think that the financial contributions to mitigate the effects of the bark beetle calamity, intended to compensate for logging caused by the bark beetle infestation of trees, are set: (a) in an adequate amount?

Ano/Yes	19	55,9 %	61	34,7 %	80	38,1 %
Ne/No	9	26,5 %	80	45,5 %	89	42,4 %
Nevím/I don't know	6	17,6 %	35	19,9 %	41	19,5 %

Myslíte si, že finanční příspěvky na zmírnění dopadů kůrovcové kalamity, určené jako kompenzace za těžbu vzniklou z důvodu napadení stromů kůrovcem, jsou nastaveny: (b) vhodným způsobem?/Do you think that the financial contributions to mitigate the effects of the bark beetle calamity, intended to compensate for logging caused by the bark beetle infestation of trees, are set: (a) in an appropriate manner?

Ano/Yes	14	41,2 %	55	31,3 %	69	32,9 %
Ne/No	16	47,1 %	95	54,0 %	111	52,9 %
Nevím/I don't know	4	11,8 %	26	14,8 %	30	14,3 %

Myslíte si, že by se měly v budoucnu finance na příspěvky zmírnění dopadů kůrovcové kalamity promítnout do pravidelného příspěvku za 1 ha na zajištění ekosystémových služeb lesa?/Do you think that the financial contributions to mitigate the effects of the bark beetle calamity should be reflected in a regular payments for forest ecosystem services per 1 ha in the future?

Ano/Yes	22	64,7 %	127	72,2 %	149	71,0 %
Ne/No	10	29,4 %	29	16,5 %	39	18,6 %
Nevím/I don't know	2	5,9 %	18	10,2 %	20	9,5 %
Jiná... /Other...	0	0,0 %	2	1,1 %	2	1,0 %

V letech 2019 a 2020 MZe využilo k řešení kalamitní situace v lesích vydáním několika opatření obecné povahy (OOP). Smyslem těchto opatření je napomoci postiženým vlastníkům lesa uvolněním zákonných opatření, která v kontextu aktuální kůrovcové kalamity mohou být překážkou zvládnutí nepříznivého stavu a vývoje v postižených lesních porostech [2]. Téměř tři čtvrtiny respondentů ze státní správy se domnívaly, že vydaná OOP zcela nebo alespoň částečně fungují. Z řad vlastníků a správců lesů si totéž myslely dvě třetiny respondentů. Přibližně 8 z 10 respondentů bylo také přesvědčeno, že se OOP v lesnickém provozu zcela nebo částečně využívají. Ve skupině respondentů z řad vlastníků a správců lesů však výrazně převažoval podíl těch, kteří se přikláníli pouze k částečnému využití OOP v provozní praxi. Ve skupině respondentů ze státní správy byl tento podíl vyrovnaný. Tyto výsledky však lze shrnout tak, že využití institutu OOP bylo vnímáno jako krok správným směrem.

Na podzim roku 2019 byla vydána novela zákona o lesích č. 314/2019 Sb. V obou skupinách respondentů převládl názor, že byla alespoň částečně prospěšná. Nicméně dvě třetiny respondentů z řad vlastníků a správců lesů vyjádřily potřebu přípravy zcela nového zákona o lesích. Při pohledu na odpovědi státní správy je naopak vidět velká bipolárnost k potřebě vzniku nového zákona o lesích.

U obou dotazovaných skupin převažoval názor, že je potřeba pokračovat v poskytování dotačních titulů subjektům v lesním hospodářství v takové míře, jak tomu bylo v posledních dvou letech. Nejednotný názor dotazovaných skupin byl identifikován při odpovědi na otázku týkající se předkládání návrhů legislativních změn souvisejících s kůrovcovou kalamitou z pozice MZe. Téměř dvě třetiny respondentů z řad vlastníků a správců lesů se domnívaly, že předkládání těchto návrhů legislativních změn nebylo dostatečně pružné. Oproti tomu pouze 4 z 10 respondentů ze státní správy sdíleli tento názor. Zjištěný rozdíl je logicky vysvětlitelný rozdílností dotazovaných skupin v souvislosti s jejich propojením s MZe. Vnímání míry pružnosti v předkládání návrhů legislativních změn však mohlo být reálně sníženo dodržením předepsaných postupů při jejich předkládání a politickými souvislostmi. Zmíněné politické souvislosti a roztržité názory lesnické komunity, i v souvislosti s návazností těchto opatření přímo či nepřímo na zájmy myslivecké komunity, je významnou komplikací při přípravě legislativních změn. U vlastníků a správců lesů se projevuje touha po zjednodušení předpisů, i když Česká republika není zemí, kde by legislativa v lesnictví byla nejpřísnější (NICHIFOREL et al. 2018).

Tab. 4.

Vyhodnocení otázek pro skupiny respondentů dotazníku na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky
Evaluation of questions for different groups of respondents in the questionnaire on the use of Czech wood, wooden buildings, and wooden products

Vnímáte současný nadbytek smrkového dříví z kůrovcové kalamity jako problém?/ Do you perceive the current surplus of spruce timber from the bark beetle calamity as a problem?										
Možnosti odpovědí/Answer options	Státní správa/ State administration		Správci a vlastníci lesů/ Forest managers and owners		Zástupci org. pro ochranu ŽP/ Representatives of environmental protection organizations		Dřevařství a dřevozpracující průmysl/ Representatives of wood processing industry		CELKEM/TOTAL	
	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share	N	Podíl/Share
Ano/Yes	23	63,9 %	139	78,5 %	9	52,9 %	5	33,3 %	176	71,8 %
Spíše ano/Probably yes	9	25,0 %	28	15,8 %	4	23,5 %	5	33,3 %	46	18,8 %
Spíše ne/Probably not	4	11,1 %	6	3,4 %	2	11,8 %	2	13,3 %	14	5,7 %
Ne/No	0	0,0 %	2	1,1 %	1	5,9 %	1	6,7 %	4	1,6 %
Nevím/I don't know	0	0,0 %	1	0,6 %	1	5,9 %	1	6,7 %	3	1,2 %
Jiná... /Other...	0	0,0 %	1	0,6 %	0	0,0 %	1	6,7 %	2	0,8 %
Jak vysoké dřevostavby byste povolili v ČR stavět?/How tall wooden buildings would you allow to build in Czechia?										
Do výšky 12 m (3 patra), jako je tomu nyní/ Up to a height of 12 m (3 floors), as it is now	12	33,3 %	68	38,4 %	4	23,5 %	3	20,0 %	87	35,5 %
Do 8 pater/Up to 8 floors	3	8,3 %	4	2,3 %	2	11,8 %	3	20,0 %	12	4,9 %
Do 12 pater/Up to 12 floors	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	1	6,7 %	1	0,4 %
Bez omezení, když z bezpečnostní normy dovolí/No restrictions when safety standards allow	21	58,3 %	105	59,3 %	11	64,7 %	8	53,3 %	145	59,2 %
Znáte nějakou výškovou dřevostavbu, která má výšku přes 12 m?/Do you know any high-rise wooden building that is over 12 m high?										
Ano, v ČR/Yes, in Czechia	12	33,3 %	47	26,6 %	4	23,5 %	0	0,0 %	63	25,7 %
Ano, v zahraničí/Yes, abroad	4	11,1 %	43	24,3 %	3	17,6 %	11	73,3 %	61	24,9 %
Ne/No	13	36,1 %	59	33,3 %	9	52,9 %	2	13,3 %	83	33,9 %
Nevím/I don't know	7	19,4 %	28	15,8 %	1	5,9 %	2	13,3 %	38	15,5 %
Kolik dříví z českých lesů, které se vytěží dle lesního hospodářského plánu by se mělo v ČR zpracovat?/How much wood from Czech forests, which will be harvested according to the forest management plan, should be processed in Czechia?										
Do 50 % (obdobně jako je tomu nyní)/ Up to 50 % (as it is now)	1	2,8 %	10	5,6 %	1	5,9 %	1	6,7 %	13	5,3 %
50–70 %	7	19,4 %	57	32,2 %	5	29,4 %	3	20,0 %	72	29,4 %
70–90 %	25	69,4 %	70	39,5 %	6	35,3 %	4	26,7 %	105	42,9 %
Více než 90 %/More than 90 %	3	8,3 %	40	22,6 %	5	29,4 %	7	46,7 %	55	22,4 %
Co si myslíte o propagaci využití dřeva (dřevěné výrobky, dřevostavby, atd.) z českých lesů? Je podle vás.../What do you think about the promotion of the use of wood (wooden products, wooden buildings, etc.) from Czech forests? The promotion is...										
Dostatečná/Sufficient	2	5,6 %	4	2,3 %	3	17,6 %	1	6,7 %	10	4,1 %
Nedostatečná/Insufficient	26	72,2 %	129	72,9 %	12	70,6 %	11	73,3 %	178	72,7 %
Žádná/None	3	8,3 %	18	10,2 %	1	5,9 %	2	13,3 %	24	9,8 %
Nevím, nedokáži posoudit/ I don't know, I can't judge	5	13,9 %	26	14,7 %	1	5,9 %	1	6,7 %	33	13,5 %
Jaké ministerstvo je podle vás odpovědné za propagaci dřeva a dřevěných výrobků z českých lesů?/ Which ministry is, according to your opinion, responsible for the promotion of wood and wood products from Czech forests?										
Ministerstvo zemědělství/Ministry of Agriculture	13	36,1 %	114	64,4 %	11	64,7 %	7	46,7 %	145	59,2 %
Ministerstvo průmyslu a obchodu/ Ministry of Industry and Trade	26	72,2 %	83	46,9 %	5	29,4 %	8	53,3 %	122	49,8 %
Ministerstvo životního prostředí/ Ministry of the Environment	7	19,4 %	35	19,8 %	3	17,6 %	3	20,0 %	48	19,6 %
Nevím/I don't know	1	2,8 %	6	3,4 %	0	0,0 %	1	6,7 %	8	3,3 %
Jiná... /Other...	2	5,6 %	7	4,0 %	3	17,6 %	0	0,0 %	12	4,9 %

Tab. 4. – pokračování

Vyhodnocení otázek pro skupiny respondentů dotazníku na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky
Evaluation of questions for different groups of respondents in the questionnaire on the use of Czech wood, wooden buildings, and wooden products

Zaznamenali jste v minulosti nějakou kampaň se zaměřením na vyšší spotřebu českých dřevěných výrobků či dřevostaveb?/ Did you notice any campaign in the past, focusing on higher consumption of Czech wooden products or wooden buildings?										
Ano/Yes	9	25,0 %	53	29,9 %	6	35,3 %	5	33,3 %	73	29,8 %
Ne/No	24	66,7 %	109	61,6 %	9	52,9 %	9	60,0 %	151	61,6 %
Nevím/I don't know	3	8,3 %	15	8,5 %	2	11,8 %	1	6,7 %	21	8,6 %
Měl by stát podle vás dotovat stavby s významným podílem dřeva (vyšším než 40 %)?/ Should the state subsidize buildings with a significant proportion of wood (higher than 40%)?										
Ano/Yes	3	8,3 %	45	25,4 %	7	41,2 %	8	53,3 %	63	25,7 %
Spíše ano/Probably yes	12	33,3 %	73	41,2 %	5	29,4 %	3	20,0 %	93	38,0 %
Spíše ne/Probably not	12	33,3 %	26	14,7 %	2	11,8 %	3	20,0 %	43	17,6 %
Ne/No	6	16,7 %	21	11,9 %	2	11,8 %	1	6,7 %	30	12,2 %
Nevím/I don't know	3	8,3 %	12	6,8 %	1	5,9 %	0	0,0 %	16	6,5 %
Měly by veřejní zadavatelé staveb upřednostňovat dřevostavby či stavby s významným podílem dřeva?/ Should public contracting authorities give preference to wooden buildings or buildings with a significant proportion of wood?										
Ano/Yes	9	25,0 %	64	36,2 %	10	58,8 %	9	60,0 %	92	37,6 %
Spíše ano/Probably yes	15	41,7 %	74	41,8 %	6	35,3 %	5	33,3 %	100	40,8 %
Spíše ne/Probably not	4	11,1 %	9	5,1 %	1	5,9 %	0	0,0 %	14	5,7 %
Ne/No	3	8,3 %	9	5,1 %	0	0,0 %	1	6,7 %	13	5,3 %
Nevím/I don't know	5	13,9 %	21	11,9 %	0	0,0 %	0	0,0 %	26	10,6 %
Má být české dřevo prohlášeno vládou ČR za strategickou surovinu či národní surovinu, když naše lesy jsou národním bohatstvím?/ Should Czech wood be declared a strategic raw material or a national raw material by the Government of the Czech Republic, when our forests are a national wealth?										
Ano/Yes	28	77,8 %	134	75,7 %	11	64,7 %	11	73,3 %	184	75,1 %
Ne/No	5	13,9 %	17	9,6 %	4	23,5 %	1	6,7 %	27	11,0 %
Nevím/I don't know	3	8,3 %	26	14,7 %	2	11,8 %	3	20,0 %	34	13,9 %
Měla by se část suchých stromů či ucelené části porostů ponechat samovolnému rozpadu v rámci managementu suchých lesů?/ Should part of the dry trees or an integral part of the dry stands be left to spontaneous disintegration within the management of dry forests?										
Ano/Yes	19	52,8 %	82	46,3 %	15	88,2 %	4	26,7 %	120	49,0 %
Ne/No	15	41,7 %	80	45,2 %	2	11,8 %	6	40,0 %	103	42,0 %
Nevím/I don't know	2	5,6 %	15	8,5 %	0	0,0 %	5	33,3 %	22	9,0 %
Má se část dřevní hmoty pálit pro energetické účely?/Should part of the wood be burned for energy purposes?										
Ano/Yes	0	0,0 %	53	29,9 %	3	17,6 %	2	13,3 %	58	23,7 %
Spíše ano, jako dočasný způsob využití přebytku dříví v rámci kůrovcové kalamity/ Probably yes, as a temporary way of using excess wood in the bark beetle calamity	28	77,8 %	114	64,4 %	7	41,2 %	8	53,3 %	157	64,1 %
Spíše ne/Probably not	8	22,2 %	9	5,1 %	7	41,2 %	4	26,7 %	28	11,4 %
Nevím/I don't know	0	0,0 %	1	0,6 %	0	0,0 %	1	6,7 %	2	0,8 %
Měly by být národní parky financovány i z prodeje dřevní hmoty, která se v nich vytěží?/ Should national parks also be financed from the sale of timber harvested in their forests?										
Ano/Yes	26	72,2 %	125	70,6 %	9	52,9 %	9	60,0 %	169	69,0 %
Ne/No	8	22,2 %	34	19,2 %	7	41,2 %	5	33,3 %	54	22,0 %
Nevím/I don't know	2	5,6 %	18	10,2 %	1	5,9 %	1	6,7 %	22	9,0 %
Věděli jste, že existuje Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035?/ Did you know that the Concept of State Forestry Policy until 2035 exist?										
Ano/Yes	31	86,1 %	105	59,3 %	13	76,5 %	7	46,7 %	156	63,7 %
Ne/No	5	13,9 %	72	40,7 %	4	23,5 %	8	53,3 %	89	36,3 %

Tab. 4. – pokračování

Vyhodnocení otázek pro skupiny respondentů dotazníku na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky
Evaluation of questions for different groups of respondents in the questionnaire on the use of Czech wood, wooden buildings, and wooden products

Myslíte si, že česká společnost chápe dostatečně význam lesů i jako zdroj dřeva – jedinečné, obnovitelné a neekologičtější suroviny a také výrobků ze dřeva i dřevostaveb jako nositele fixátora CO₂, a tedy účinného přispěvatele ke zpomalování oteplování?/Do you think that Czech society sufficiently understands the importance of forests as a source of wood – a unique, renewable and most environmentally friendly raw material, as well as wood products and wooden buildings as a carrier of CO₂ fixator, and thus an effective contributor to slowing warming?

Ano/Yes	3	8,3 %	1	0,6 %	1	5,9 %	0	0,0 %	5	2,0 %
Spíše ano/Probably yes	6	16,7 %	15	8,5 %	3	17,6 %	1	6,7 %	25	10,2 %
Spíše ne/Probably not	17	47,2 %	103	58,2 %	11	64,7 %	9	60,0 %	140	57,1 %
Ne/No	9	25,0 %	56	31,6 %	2	11,8 %	5	33,3 %	72	29,4 %
Nevím/I don't know	1	2,8 %	2	1,1 %	0	0,0 %	0	0,0 %	3	1,2 %

Téměř polovina respondentů z řad vlastníků a správců lesů se také domnívala, že finanční příspěvky na zmírnění kůrovcové kalamity, určené jako kompenzace za těžbu vzniklou z důvodu napadení stromů kůrovcem, nejsou nastaveny v adekvátní výši a více než polovina těchto respondentů si myslila, že nejsou ani vhodně nastaveny. Nejčastějším problémem, který zmiňovali vlastníci lesů, bylo nevhodné nastavení těchto příspěvků pro malé vlastníky lesů, kteří si práci provádí svépomocí. Oproti tomu téměř 56 % respondentů ze státní správy se domnívalo, že příspěvky jsou v adekvátní výši, nicméně více než 47 % těchto respondentů si myslelo, že nejsou nastaveny vhodným způsobem. Velice zajímavý výsledek byl však získán k problematice přeměny těchto příspěvků v budoucnu do pravidelného příspěvku za 1 ha lesní půdy na zajištění ekosystémových služeb lesa. Pro tento pravidelný příspěvek by bylo více než 72 % respondentů z řad vlastníků a správců lesa a více než 64 % respondentů ze státní správy lesů. Zavedení takovýchto plateb s cílem motivace vlastníků lesů k naplňování ekosystémových služeb a k obhospodařování lesů trvale udržitelným způsobem je již také uvedeno v Koncepci státní lesnické politiky do roku 2035 (MZE 2021). Pro tyto platby však bude muset být vytvořena vhodná metodika, aby pro tento krok byla získána politická podpora.

Dotazník na využití českého dřeva, dřevostavby a dřevěné výrobky

Přes 90 % respondentů vnímalo současný nadbytek smrkového dříví z kůrovcové kalamity jako problém. Z diskuse s lesnickým provozem však vyplynulo, že někteří z nich tento problém vnímali jako vážné ohrožení nedostatku dříví v budoucnu. Respondenti z dřevařského sektoru považovali nadbytek dřeva za problém méně často, tento názor jich vyjádřily dvě třetiny. Zde je však nutné zmínit, že počet získaných odpovědí ve skupinách odborné veřejnosti z dřevařského sektoru a z organizací pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny nebyl příliš vysoký a představoval pouze 15, respektive 17 respondentů. Pro ověření názorů těchto skupin by tak bylo vhodné získat více odpovědí. Nižší počet získaných odpovědí byl způsoben zejména neochotou některých oslovených organizací pro ochranu životního prostředí, přírody a krajiny a dřevařských institucí a firem rozeslat tento dotazník svým členům a zaměstnancům.

Respondenti se vyjádřili také k maximální výšce dřevostaveb, které by ze svého pohledu povolili v ČR stavět. Více než třetina respondentů by ponechala tento limit stejný jako je tomu nyní, tj. 12 m výšky. Nicméně téměř 60 % respondentů se přiklání k variantě neomezující výškový limit dřevostavby, pokud to však bezpečnostní normy povolí. Na otázku, jestli respondenti znají nějakou dřevostavbu s výškou přes

12 m, odpověděla čtvrtina z nich, že znají takovou stavbu v ČR. Další čtvrtina respondentů znala takovou stavbu ze zahraničí a třetina respondentů žádnou neznala.

Velmi zajímavé výsledky poskytla otázka zaměřená na relativní množství dříví původem z těžby v ČR, které by se na území našeho státu mělo také zpracovávat. Pouze méně než 6 % respondentů se domnívalo, že by se zde mělo zpracovávat do 50 % objemu dříví (tzn. jako je tomu nyní), které je z českých lesů dle lesních hospodářských plánů vytěženo. Nejvíce respondentů se domnívalo, že by se na našem území mělo zpracovat 70–90 % dříví, které je v ČR vytěženo. Tento názor rezonoval zejména ve skupině respondentů ze státní správy, kde si to myslelo téměř 7 z 10 respondentů.

Přes 70 % respondentů, a toto číslo platí i při pohledu na jednotlivé skupiny, se domnívalo, že propagace využití dřeva (dřevěných výrobků, dřevostaveb atd.) je nedostatečná. Navíc, desetina respondentů si myslila, že tato propagace není dokonce žádná. Tento názor byl zřejmě podpořen i tím, že téměř dvě třetiny respondentů v minulosti nezaznamenaly žádnou kampaň se zaměřením na vyšší spotřebu českých dřevěných výrobků či dřevostaveb. Respondenti se také vyjadřovali k tomu, které ministerstvo nebo která ministerstva jsou odpovědná za propagaci dřeva a dřevěných výrobků z českých lesů. Z celkového pohledu respondenti nejčastěji volili možnost společné odpovědnosti Ministerstva zemědělství (MZe) a Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), kdy pro MZe bylo téměř 60 % a pro MPO téměř 50 % respondentů. Téměř pětina respondentů pak zvolila možnost odpovědnosti Ministerstva životního prostředí (MŽP). Velice zajímavý byl názor skupiny respondentů ze státní správy lesů, kdy jen třetina respondentů se domnívala, že tato odpovědnost je na MZe a přes 72 % respondentů zvolilo možnost MPO. Při plnění tohoto úkolu propagace dřeva však může hrát velkou roli personální zabezpečení jednotlivých ministerstev. Je tedy otázkou, jestli MPO, které zabezpečuje velmi širokou škálu průmyslových odvětví, má vůbec v současnosti dostatečné personální kapacity v oblasti věnující se dřevu jako surovině. V této souvislosti by tedy bylo žádoucí, aby si ministerstva při mezirezortním jednání vyjasnila, jaké aktivity je nutné vyvinout při propagaci dřeva a dřevěných výrobků z českých lesů a jaké jsou role jednotlivých ministerstev v těchto aktivitách.

Téměř dvě třetiny respondentů se také domnívaly, že by stát měl dotovat stavby s významným podílem dřeva, tj. vyšším než 40 %. Skupina respondentů ze státní správy však tento názor zcela nesdílela, polovina z nich by nepodporovala státní dotace na tyto stavby, pro určitou formu státní podpory byly jen dvě pětiny těchto respondentů. Velmi

přesvědčivý názor projevili respondenti na upřednostňování staveb s významným podílem dřeva veřejnými zadavateli staveb. Pro jejich upřednostňování byly téměř čtyři pětiny respondentů. Ve skupinách respondentů z dřevařského sektoru a zástupců organizací životního prostředí byl tento podíl dokonce ještě vyšší a předstával více než devět desetin. Pro takovéto upřednostňování staveb byly také více než dvě třetiny respondentů ze státní správy lesů. Zvýšení spotřeby dřeva prostřednictvím podpory staveb s významným podílem dřeva by mohlo pomoci zvýšit využití dřeva na úkor spalování jeho nadbytku z kůrovcové kalamity. Tři čtvrtiny respondentů se také domnívaly, že by české dřevo mělo být vládou ČR prohlášeno za strategickou či národní surovinu, a to vzhledem k tomu, že jsou české lesy národním bohatstvím. Tento převažující názor byl zjištěn ve všech čtyřech skupinách respondentů. Informace o tom, že jsou české lesy národním bohatstvím, byla respondentům poskytnuta jako součást otázky. Je však možné, že kdyby tato informace poskytnuta nebyla, podíl respondentů s kladnou odpovědí by byl nižší.

Velice zajímavé výsledky byly zjištěny z reakce na otázku, zda by měla být část suchých stromů či ucelené části porostů ponechány samovolnému rozpadu v rámci managementu suchých lesů. K ponechání stromů samovolnému rozpadu se kladně vyjádřilo téměř devět desetin respondentů ze zástupců organizací pro ochranu životního prostředí. Naopak nejvíce respondentů z dřevařského sektoru se přiklonilo k variantě neponechávat toto dříví v lese. Odpovědi těchto skupin však asi nejsou překvapením. Zajímavější zjištění poskytly odpovědi respondentů ze státní správy, kdy se jich více než polovina přiklonila k ponechání suchého stojícího dříví v lese. Stejně tak respondenti z řad vlastníků a správců lesů, kteří nezvolili možnost „nevím“, se rozdělili na téměř shodně početné skupiny. Polovina z nich by se k ponechání suchých stojících stromů samovolnému rozpadu také přiklápěla.

Téměř devět desetin respondentů se domnívalo, že by se část dřevní hmoty měla pálit pro energetické účely, a to alespoň jako dočasný způsob využití přebytku dříví z kůrovcové kalamity. Ze všech skupin respondentů se k tomuto nejvíce přiklápěli vlastníci a správci lesů, kde proti tomuto využití dřeva se postavilo pouze 5 % z nich. Naopak, nejvyšší podíl respondentů, kteří by dříví nepálili pro energetické účely ani v době jeho nadbytku, se vyskytoval ve skupině zástupců organizací pro ochranu životního prostředí a představoval více než dvě pětiny z nich. Podobný přístup ke spalování dříví jako obnovitelné suroviny má také Evropská unie (EU). Její směrnice z roku 2018 počítá se dřevem jako důležitým zdrojem biomasy a předpokládá zvýšení podílu obnovitelných zdrojů v EU od roku 2020 do roku 2030 z 20 % na 32 % (EU 2018). Otázkou však je, zda zvyšování využití dřeva k energetickým účelům z pohledu celkové bilance uhlíku představuje při postupující klimatické změně správné řešení. Průzkum agentury STEM z listopadu 2019 totiž ukázal, že 84 % české veřejnosti zastává názor, že člověkem způsobené klimatické změny ohrožují naši budoucnost (STEM 2020).

Sedm desetin z celkového počtu všech respondentů se také domnívalo, že by národní parky měly být financovány i z prodeje dřevní hmoty, která se v nich vytěží. Ve skupině respondentů z řad zástupců organizací pro životní prostředí byl tento podíl nižší, nicméně i tak se více než polovina respondentů přiklápěla k financování národních parků také z prodeje dříví, které je v nich vytěženo. V rámci průzkumu bylo též zjišťováno, zda respondenti vědí o existenci Konceptu státní lesnické politiky do roku 2035, která byla schválena vládou ČR v únoru 2020 (MZE 2020). O tomto strategickém materiálu vědělo více než 86 % respondentů ze státní správy lesů a více než 76 % respondentů zástupců organizací pro ochranu životního prostředí. Nižší povědomí o tomto materiálu, pod 60 %, bylo zaznamenáno u vlastníků a správců lesů a více než polovina respondentů z dřevařského sektoru tento dokument neznala vůbec. Je tedy nutné s tímto materiálem dále pracovat a seznamovat s ním lesníky a dřevařský provoz. K jeho praktické rea-

lizaci by měl pomoci Aplikační dokument k této Konceptci, který vzala vláda ČR na vědomí v lednu 2021 (MZE 2021).

Průzkum také ukázal, že pouze 12 % respondentů se domnívalo, že česká společnost dostatečně chápe význam lesů jako zdroje dřeva – jedinečné, obnovitelné a neekologičtější suroviny – a také výrobků ze dřeva či dřevostaveb i též jako fixátora CO₂ a tedy účinného přispěvatele ke zpomalování oteplování. Vyšší podíl respondentů s tímto názorem byl zjištěn ve skupinách státní správy lesů a zástupců organizací pro ochranu životního prostředí, kde ho tvořila téměř čtvrtina respondentů v každé z těchto skupin. Z tohoto výsledku je tedy zřejmé, že je nutné tyto základní a velice důležité funkce a vlastnosti lesa intenzivně prezentovat a zvyšovat tak informovanost společnosti. Tyto základní informace o lesích, lesnictví a možnostech mitigace změny klimatu je nezbytné směřem k široké veřejnosti neustále propagovat, protože výzkumy v minulosti opakovaně prokázaly, že některé skutečnosti považované odbornou lesnickou veřejností za samozřejmost může široká veřejnost vnímat jinak. Jednou z těchto odlišností od skutečnosti byl například výsledek průzkumu z roku 2009, kde se většina obyvatel evropských zemí kromě Dánska a Rakouska domnívala, že plocha lesů neustále klesá (RIEDL 2010).

ZÁVĚR

Kůrovcová kalamita i přes současný relativně příznivý vývoj počasí bude pokračovat i v roce 2021 a je předpoklad, že se s ní budeme potýkat i několik dalších let. Musíme s ní tedy i nadále počítat a zlepšovat komunikaci mezi státní správou lesů, odbornými skupinami v lesnicko-dřevařském sektoru, ale i širokou veřejností. Kůrovcová kalamita je zároveň i příležitostí pro změny v českém lesnictví, které by bez ní nešly nebo by se odehrávaly jen velmi pomalu.

Jednou z klíčových aktivit státního sektoru by mělo být vytvoření komunikační strategie pro současnou extrémní kalamitní situaci, jež by pomáhala vytvářet lepší obraz lesnictví, a to nejen v samotné lesnické komunitě a státní správě lesního hospodářství, ale hlavně u široké veřejnosti. Vytvořen by tak byl takový obraz lesnictví, který více vypovídá o skutečnosti, je založený na exaktně doložených informacích a nepodléhá předsudečným postojům a stereotypům. S lesnickou komunikační strategií je také úzce spojeno samotné hospodaření v lesích. Cíle takovéto komunikační strategie je totiž nezbytné promítat i do samotného lesnického managementu.

Výsledky tohoto výzkumu ukázaly, že většina z respondentů je přesvědčena o nutnosti snížení podílu zastoupení smrku v českých lesích. Respondenti se pozitivně vyjádřili k budoucímu vzniku plateb majitelům lesa za ekosystémové služby lesa. Naprostá většina respondentů se také vyjádřila, že by se v ČR mělo zpracovávat mnohem více dříví, které je z českých lesů dle lesních hospodářských plánů vytěženo, než je tomu nyní. Respondenti se také přiklápěli k upřednostňování staveb s významným podílem dřeva veřejnými zadavateli.

Výsledky výzkumu poskytují cenné informace nejen pro tvorbu komunikačních strategií v lesnictví, ale mohou sloužit také potřebám Ministerstva zemědělství při zpětné vazbě k dosud provedeným legislativním změnám ve vztahu ke kůrovcové kalamitě a při tvorbě návrhů dalších legislativních úprav. Sloužit by měly také při přípravě konkrétních kroků aplikace Konceptce státní lesnické politiky do roku 2035.

Poděkování:

Tento příspěvek byl zpracován v rámci řešení výzkumného projektu NAZV č. QK1920435 „Zefektivnění komunikace, monitoringu a managementu při řešení kalamitních situací v lesích jako podklad pro optimalizaci rozhodování státní správy“.

LITERATURA

- EDWARDS D.M., JAY M., JENSEN F.S., LUCAS B., MARZANO M., MONTAGNÉ C., PEACE A., WEISS G. 2012. Public preferences across Europe for different forest stand types as sites for recreation. *Ecology and Society*, 17 (1): Art. 27. DOI: 10.5751/ES-04520-170127
- EU. 2018. Directive (EU) 2018/2001 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 on the promotion of the use of energy from renewable sources. European Parliament: 82 s.
- HLÁSNÝ T., KROKENE P., LIEBHOLD A., MONTAGNÉ-HUCK C., MÜLLER J., QIN H., RAFFA K., SCHELHAAS M.-J., SEIDL R., SVOBODA M., VIIRI H. 2019. Život s kůrovcem: Dopady, výhledy a řešení. Evropský lesnický institut: 51 s. Od vědy ke strategii 8.
- KRAJHANZL J., SKALÍK J., ŠPAČEK O., CHABADA T., ČADA K., LECHNEROVÁ Z., SVOBODOVÁ R. 2015. Ochrana divoké přírody očima české veřejnosti [on-line]. Brno, Masarykova univerzita, Katedra environmentálních studií: 28 s. [cit. 2021-03-03]. Dostupné na/Available on: <http://www.ekopsychologie.cz/files/106report.pdf>
- KRAJHANZL J., CHABADA T., SVOBODOVÁ R. 2018. Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí: Reprezentativní studie veřejného mínění. Brno, Masarykova univerzita: 349 s.
- LIŠKA J., TUMA M. 2008. Ochrana lesa po orkánu Kyrill a vichřici Emma. *Lesnická práce*, 87 (4): 246–248. Dostupné na/Available on: <http://www.lesprace.cz/casopis-lesnicka-prace-archiv/rocnik-87-2008/lesnicka-prace-c-4-08/ochrana-lesa-po-orkanu-kyrill-a-vichrici-emma>
- MÜLLER M. 2011. How natural disturbance triggers political conflict: bark beetles and the meaning of landscape in the Bavarian Forest. *Global Environmental Change*, 21: 935–946. DOI: 10.1016/j.gloenvcha.2011.05.004
- MZE. 2017. Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2016 [on-line]. Praha, Ministerstvo zemědělství ČR: 128 s. [cit. 2021-03-15]. Dostupné na/Available on: <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho-2016.html>
- MZE. 2020. Koncepce státní lesnické politiky do roku 2035 [on-line]. [Praha, Ministerstvo zemědělství: 32 s. [cit. 2020-12-29]. Dostupné na/Available on: http://eagri.cz/public/web/file/646382/Koncepce_statni_lesnicke_politiky_do_roku_2035.pdf
- MZE. 2021. Aplikační dokument ke Koncepti státní lesnické politiky do roku 2035 [on-line]. [Praha, Ministerstvo zemědělství]: 72 s. [cit. 2021-02-29]. Dostupné na/Available on: http://eagri.cz/public/web/file/669446/Aplikacni_dokument_ke_Koncepti_statni_lesnicke_politiky_do_roku_2035.pdf
- NICHIFOREL L., KEARY K., DEUFFIC P., WEISS G., THORSEN B.J., WINKEL G., AVDIBEGOVIĆ M., DOBŠINSKÁ Z., FELICIANO D., GATTO P., MIFSUD E.G., HOOGSTRA-KLEIN M., HRIB M., HUJALA T., JAGER L., JARSKÝ V., JODŁOWSKI K., LAWRENCE A., LUKMINE D., MALOVRH Š.P., NEDELJKOVIĆ J., NONIĆ D., OSTOJIC S.K., PUKALL K., RONDEUX J., SAMARA T., SARVAŠOVÁ Z., SCRIBAN R.E., ŠILINGIENĚ R., SINKO M., STOJANOVSKA M., STOJANOVSKI V., STOYANOV N., TEDER M., VENNESLAND B., VILKRISTE L., WILHELMSSON E., WILKES-ALEMANN J., BOURIAUD L. 2018. How private are Europe's private forests? A comparative property rights analysis. *Land Use Policy*, 76: 535–552. DOI: 10.1016/j.landusepol.2018.02.034.
- PREGERNIG M. 2001. Values of forestry professionals and their implications for the applicability of policy instruments. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 16: 278–288. DOI: 10.1080/02827580120186
- RIEDL M. 2010. Marketingový pohled na výsledky výzkumu vnímání lesnictví veřejností, *Zprávy lesnického výzkumu*, 55 (Special): 1–9.
- STACHOVÁ J. 2018. Forests in the Czech public discourse. *Journal of Landscape Ecology*, 11 (3): 33–44.
- STACHOVÁ J., ČERMÁK D. 2020. Vnímání stromů v krajině [datový soubor]. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Český sociálněvědní datový archiv SOÚ AV ČR [distributor]. Dostupný z: <http://nesstar.soc.cas.cz/>.
- STACHOVÁ J. 2021. Proti všem. Sociologická sonda do komunity českých lesníků. In: Fanta J., Petřík P. (ed.): *Jiné klima, jiný les. Středisko společných činností AV ČR (v tisku)*.
- STEM. 2020. Češi se obávají změn klimatu a podporují uhlíkovou neutralitu. Mají ale strach z dopadů na českou ekonomiku [on-line]. [cit. 2021-04-29]. Dostupné na/Available on: <https://www.stem.cz/cesi-se-obavaji-zmen-klimatu-a-podporuji-uhlikovou-neutralitu-maji-ale-strach-z-dopadu-na-ceskou-ekonomiku/>
- ŠODKOVÁ M., PURWESTRI R.C.; RIEDL M., JARSKÝ V., HÁJEK M. 2020. Drivers and frequency of forest visits: Results of a national survey in the Czech Republic. *Forests*, 11: 414. DOI: 10.3390/f11040414
- VEJPUŠTKOVÁ M., NEUDERTOVÁ HELLEBRANDOVÁ K., ČIHÁK T., VÍCHA Z., FABIÁNEK P. 2020. Zdravotní stav borových porostů hodnocený metodikou ICP Forests. In: Lorenc F., Liška J. (ed.): *Škodliví činitelé v lesích Česka 2019/2020 – Krize zdravotního stavu borovice lesní*. Strnady, VÚLHM: 42–47. Zpravodaj ochrany lesa, 23.

On-line zdroje:

- [1] Strategie pro vzdělávání a komunikaci v lesnictví 2003–2004 [cit. 2020-12-29] <http://www.uhul.cz/nase-cinnost/dalsi-cinnost/prehled-projektu/554-strategie-pro-vzdelavani-a-komunikaci-v-lesnictvi>
- [2] Jakou legislativou se řídí ochrana lesa? [cit. 2021-02-29] <https://www.nekrmbrouka.cz/legislativa-ochrany-lesa>

ANALYSIS OF EXPERTS' OPINIONS ABOUT THE FORMATION OF MODEL COMMUNICATION STRATEGIES AND LEGISLATIVE CHANGES IN THE CASE OF LARGE-SCALE FOREST DAMAGE IN THE CZECH REPUBLIC

SUMMARY

There has been a significant change of conditions in forestry in the last few years, mainly due to the bark beetle outbreak, climate change and the changing social order to provide various forest functions in the Czech Republic. Large-scale forest damage occurred irregularly and discontinuously in individual years, often caused by one-off effects such as regional outbreak of biotic pests or extreme climatic effect. An example is the windstorm Kyrill from 2007, which damaged Czech forests, and more than 12 million m³ of windbreaks had to be felled (LIŠKA, TUMA 2008). However, the situation in the Czech forests changed significantly after 2014, when large-scale damage of spruce forests caused by the bark beetle outbreak began.

Proceeding climate change is multiplying the influence of various disturbance factors causing large-scale forest damage. The current management of disturbances often consists of ad hoc responses that lack a scientific basis and do not sufficiently respect the positions of various stakeholders. These conditions result in an increasing risk of different social conflicts related to different attitudes to the role of natural disturbances and their management (HLÁSNÝ et al. 2019). In response to the knowledge and changes in the perception of forestry after the large-scale forest damage, it seems necessary to have model communication strategies at the national level reflecting significant changes of forestry conditions that will ensure the optimization of primary communication goals of the forestry sector.

This research, carried out in 2020, aimed to find out the opinions of the experts about current topics related to the outbreak situation in the forests. We focused on legislative changes inside the forestry sector, communication of state forest administration, use of Czech wood, wooden buildings, and wooden products. In order to find out the information, two questionnaire surveys distributed by e-mail to pre-selected contacts were used. Respondents were divided into four groups: (i) state forest administration, (ii) forest managers and owners, (iii) representatives of environmental protection organizations, (iv) representatives of wood processing industry. The results showed that most of the respondents are convinced about the need to reduce the share of Norway spruce in Czech forests. Respondents also commented positively on the future emergence of regular payments to forest owners for forest ecosystem services (Table 3). The vast majority of respondents also stated that much more wood, which is now felled from Czech forests according to forest management plans should be processed in the Czech Republic. Respondents also preferred constructions with a significant proportion of wood (the proportion more than 40%) by public contracting authorities (Table 4).

The results of this research provide valuable information not only for the formation of communication strategies in forestry, but can also serve the needs of the Ministry of Agriculture as a feedback on the legislative changes that has been made so far in relation to the bark beetle outbreak and proposals for further legislative changes. They should also help in the preparation of specific steps for the application of the Concept of State Forestry Policy until 2035 that was approved by the Czech government in February 2020 (MZE 2020).

Zasláno/Received: 09. 06. 2021

Přijato do tisku/Accepted: 20. 07. 2021